

GROENBELEID WEER BIJ DE TIJD

beleid

D E E L 1

INHOUDSOPGAVE	Pagina
Samenvatting	3
1 Inleiding	6
2 Samenstelling groen	6
3 Evaluatie	7
3.1 • Bestaand beleid	7
3.2 • Evaluatie Groenbeheerplan 1995	7
3.2.1 - Verbeteren groenstructuur	7
3.2.2 - Verbeteren planmatig beheer	7
3.2.3 - Invoeren natuurlijker groenbeheer	7
3.2.4 - Bezuinigingen	9
3.2.5 - Bewonersparticipatie in het beheer	9
3.2.6 - Arbeidsbehoefte	9
3.2.7 - Cyclisch onderhoud	9
4 Uitgangspunten Groennota 2005	9
4.1 • Structuur	9
4.2 • Inrichting	10
4.3 • Beheer	10
5 Verwant beleid	10
5.1 • Integrale beheerkwaliteit openbare ruimte	10
5.2 • Bussum 2015	11
5.3 • Bomennota "Bomen in beeld"	11
5.4 • Landschapsvisies	12
6 Uitwerking uitgangspunten structuur	12
6.1 • Algemene karakteristiek	12
6.2 • Groenstructuur	12
7 Uitwerking uitgangspunten inrichting	13
7.1 • Groeninrichting	13
8 Uitwerking uitgangspunten beheer	15
8.1 • Kwaliteitsbeelden	15
8.2 • Onderhoudsniveaus onkruidbestrijding	15
8.3 • Groenbeheervisie	16
8.4 • Representatieve locaties	16
9 Contacten met burgers	16
9.1 • Omvorming kijkgroen	16
9.2 • Veiligheidsaspecten	17
9.3 • Inspraak	18
9.4 • Voorlichting	18
9.5 • Medeverantwortelijkheid	18
10 Organisatie	19
10.1 • Opleiding	19
10.2 • Wijken	19
10.3 • Arbeidsbehoefte	19
10.3.1 - Onderhoud	19
10.3.2 - Investerings	19
10.4 • Financiën	19
11 Nawoord	20

Bijlagen DEEL 1

Karakteristieken van buurten en parken
Evaluatie groenbeheerplan

D E E L 1

S A M E N V A T T I N G

<u>Aanleiding</u>	Deze Groennota behelst de structuur, inrichting en het beheer van het openbare groen. Het plan bestaat derhalve uit twee gedeelten: een beleidsdeel en een beheerdeel.
<u>Evaluatie Groenbeheerplan 1995</u>	In het raadsprogramma 2002-2006 en de programmabegroting is voor 2005 het evalueren en eventueel herzien van het groenbeheerplan 1995 opgenomen. Het herzien is noodzakelijk gebleken in verband met de veranderde kwaliteitsbeschrijvingen.
	De conclusies en aanbevelingen uit het vorige groenbeheerplan zijn goeddeels verwerkt of uitgevoerd. Het onderdeel versterken van de groenstructuur heeft bij de renovatie van het Prinses Beatrixplantsoen niet plaatsgevonden. De overige conclusies en aanbevelingen ten aanzien van het verbeteren van planmatig beheer, invoeren natuurlijker groenbeheer, het verwerken van bezuinigingen, bewonersparticipatie in het beheer en het uitvoeren van cyclisch onderhoud zijn gestart dan wel uitgevoerd. In de bijlage is per aanbeveling en conclusie van het groenbeheerplan 1995 een uitgebreide evaluatie opgenomen. Deze evaluatie leidt tot de aanpassingen of voorstellen voor deze Groennota. Deze staan vermeld op pagina 7.
<u>Evaluatie natuurlijker groenbeheer</u>	Inmiddels vormen de natuurlijker ingerichte groenvoorzieningen een belangrijk onderdeel van de groenstructuur van Bussum. Voor het behoud van de bloei op bloemrijke grasvelden moet de bodem periodiek licht bewerkt worden en opnieuw worden ingezaaid. Deze werkzaamheid wordt in de werkpakketten opgenomen. Voor een langdurige instandhouding is monitoren van de ontwikkelingen essentieel zodat op de juiste momenten sturing plaatsvindt in het beheer. Voor bloemrijk gras en grasvegetaties wordt een eenvoudig monitoringssysteem opgesteld om de ontwikkeling in beeld te brengen zodat het beheer voor de lange termijn kan worden vastgesteld. In het verleden zijn tevens kruiden in de beplanting toegelaten. Als leidraad geldt: indien de kruiden boven de oorspronkelijke beplanting uitgroeien, dienen deze te worden verwijderd. Dit beleid wordt gereduceerd tot het behoud van de decoratieve en/of bijzondere plantensoorten.
<u>Uitgangspunten</u>	Naar aanleiding van de evaluatie zijn de uitgangspunten voor deze Groennota geformuleerd. Deze zijn voor onderverdeeld in uitgangspunten voor de structuur, de inrichting en het beheer van het groen. Deze zijn voorafgaand aan de opstelling van de Groennota aan de commissie Ruimte ter advisering voorgelegd. De uitgangspunten staan op pagina 9.
<u>Relaties met ander beleid</u>	Ander beleid met raakvlakken aan het groenbeleid of –beheer zijn in deze Groennota verwerkt. Het betreft onder meer Integrale beheerkwaliteit openbare ruimte, Bussum 2015, Bomennota “Bomen in beeld” en de twee landschapsvisies.

D E E L 1

Algemene karakteristiek

Bussum behoort tot een van de meest verstedelijkte gemeenten van Nederland. Ondanks de geringe omvang van het gemeentelijke groen heeft Bussum wel een groene uitstraling. Bussum is een dorp waarin het particuliere groen een belangrijke rol speelt. Behoud van dit speciale groene karakter van Bussum is essentieel voor de kwaliteit van de leefomgeving en de uitstraling van het dorp. Hieruit vloeit een tweetal zaken voort; bescherming van groene particuliere gebieden en behoud van al het gemeentelijke groen.

Groenstructuur

Bovenstaande paragrafen hebben geleid tot wijzigingen en aanvullingen in de groenstructuur. De belangrijkste elementen daarin zijn de Groene As (bestaand), de natuurlijker inrichting van plantsoenen aan de randen van Bussum (bestaand), de bomenstructuur uit de Bomennota 2002 (herzien), (hak)houtwallen uit de landschapsvisies (nieuw) en de groene particuliere gebieden (nieuw).

Nieuw aan deze groenstructuur is het volgende:

- Deze groenstructuur stijgt boven het gemeentelijke bezit uit. Hierdoor krijgt de groenstructuur een relatie met het particulier bezit en het omringende landschap. De natuurlijke inrichting van plantsoenen aan de randen van Bussum hebben verbanden met de natuurgebieden in het omringende landschap.
- De bomenstructuur is uitgebreid conform de Bomennota 2002.
- Aan de structuur zijn houtwallen toegevoegd die de groenstructuur versterken, samenhang aanbrengen tussen de onderdelen van de groenstructuur en een ecologische functie beter kunnen vervullen.
- Op de kaart zijn tevens de groene particuliere gebieden weergegeven. In deze gebieden wordt het groene karakter van Bussum met name in stand gehouden door particulier groen. Behoud van dit groene karakter is dringend gewenst.

Groeninrichting

Groen kan, naast gebouwen en verhardingen, een belangrijke vormgever zijn van de openbare ruimte.

Het vergroenen van de openbare ruimte is geen doel op zich maar vormt een integraal onderdeel van de ruimte. De juiste plaatsbepaling van groen dan wel verharding, levert een bijdrage aan een prettiger leefomgeving. Indien groen gewenst is binnen een totaalconcept, een integrale ontwerpgedachte, dan verdient groen de juiste prioriteit.

Sinds het vorige groenbeheerplan is de groeninrichting versoberd. Momenteel zijn we op het punt beland dat, ten behoeve van het behoud van de belevingswaarde van het groen, het beplantingsassortiment uitgebreid moet worden. Hierbij zal vooral gebruik worden gemaakt van onderhoudsvriendelijke soorten.

Verder is het van belang bij de herinrichting van de openbare ruimte waar mogelijk gebruik te maken van groene profielen. Voorbeelden van groene profielen zijn de Brediusweg en de Burgemeester 's Jacoblaan.

Kwaliteitsbeelden

Sinds enkele jaren wordt er een systeem ontwikkeld waarmee kwaliteitsbeelden voor het groen kunnen worden geformuleerd. Hiervoor is reeds een kwaliteitswijzer vastgesteld en zijn er met bewoners en bestuurders schouwen uitgevoerd om het instrumentarium te testen.

D E E L 1

<u>Omvorming & veiligheid</u>	<p>Het uitgangspunt aanpassen van het functioneren van groenvoorzieningen aan de eisen van huidig en toekomstig gebruik richt zich vooral op omvorming van kijkgroen naar gebruiksgroen. Uit onder meer de servicemeldingen blijkt dat deze omvorming in de praktijk soms problemen oplevert.</p> <p>Echter gezien het intensieve gebruik dat op enkele locaties van het groen wordt gemaakt, voorziet de omvorming wel in een behoefte.</p> <p>De oplossingen voor deze problematiek zijn divers en er worden per locatie specifieke maatregelen getroffen.</p>
<u>Bewonersparticipatie in het beheer</u>	<p>Voorgesteld wordt om het beleid in 2005 separaat van de Groennota te evalueren, te actualiseren waarbij gekeken moet worden naar de kleinere overeenkomsten, de zienswijze van de participanten en de voorlichting over de mogelijkheden ten aanzien van bewonersparticipatie (bijv. op de website).</p>
<u>Inspraak</u>	<p>Om het algemene belang van de totale groeninrichting en het beheer te waarborgen is het noodzakelijk de volgende kaders vast te leggen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De groenstructuur is maatgevend, onder meer met betrekking tot de soortkeuzes voor de bomen en de locaties voor natuurlijker groenbeheer en de hakhoutwallen. • Bij reconstructies wordt vooraf een gewenst eindbeeld geformuleerd met een bijbehorende beheerintensiteit; bijvoorbeeld natuurlijker inrichting met recreatieve voorzieningen in combinatie met een lage beheerintensiteit of doorgaande beplantingsstroken met lage beplanting en solitair in combinatie met een matige beheerintensiteit. Hiervoor worden in een later stadium standaarden ontwikkeld. • Bij invloed op de beplantingssoorten wordt gebruik gemaakt van een soortkeuzelijst.
<u>Medeverantwoordelijkheid</u>	<p>De openbare ruimte is van en voor iedereen. Elke Bussummer kent daardoor een medeverantwoordelijkheid bij de instandhouding van een prettige, schone en veilige leefomgeving. De afdeling Wijkbeheer beheert de openbare ruimte maar kan dit niet zonder de betrokkenheid van de gebruikers. Via voorlichting, bewonersparticipatie, schouwen en overleg zal de afdeling Wijkbeheer trachten bewoners bij het beheer te betrekken teneinde een zo goed mogelijke leefomgeving tot stand te brengen.</p>
<u>Beheercategorieën</u>	<p>Bussum heeft circa 70 ha aan groen verdeeld in verschillende beheercategorieën. De beheercategorieën zijn geëvalueerd en herzien. Aan de beheercategorieën is een nieuwe beheercategorie toegevoegd te weten: houtwallen. Tevens heeft een wijziging plaatsgevonden op het gebied van het maaien. Van alle beheercategorieën zijn opnieuw de uit te voeren maatregelen bepaald (deel 2 werkpakketten).</p>
<u>Arbeidsbehoefte</u>	<p>In deel 2 is aan de hand van werkpakketten en normen de arbeidsbehoefte voor het onderhoud en voor routinematige vervanging bepaald.</p>
<u>Financiën</u>	<p>Uit de berekeningen gebaseerd op de normen (voorcalculatie) blijkt dat het beschikbare en het benodigde budget met elkaar in overeenstemming zijn. Het voorgestelde beleid uit deze Groennota kan kostenneutraal worden uitgevoerd.</p>
<u>Epiloog</u>	<p>De Groennota heeft vele raakvlakken met overige beleidsterreinen binnen het beheer van de openbare ruimte. Met het oog op de aanstaande rapportage over integrale beheerkwaliteit van de openbare ruimte kan dit de laatste specifieke (groen)beheernota zijn. Voor een meer integrale benadering zou de volgende generatie beleidsnota's wellicht een andere vorm kennen.</p>

D E E L 1

1 I N L E I D I N G

1.1 Inleiding

Deze Groennota is meer dan een beheerplan alleen. Naast het beheer komen er ook beleids-, structuur- en inrichtingsaspecten aan de orde. Voorop staat het behouden en bevorderen van een aantrekkelijke, functionele woonomgeving waarbij in beeld zal worden gebracht wat hiervoor noodzakelijk is.

In het raadsprogramma 2002 – 2006 en de programmabegroting is voor 2005 het evalueren en eventueel herzien van het groenbeheerplan opgenomen. Dit is nodig vanwege het in de loop der jaren bijgestelde kwaliteitsniveau en de veranderde wijze van vastleggen van het kwaliteitsniveau. Over dit laatste geeft de Nota Integrale beheerkwaliteit handvatten.

Achtereenvolgens worden de resultaten van de evaluatie van het bestaande beleid weergegeven, de uitgangspunten voor de structuur, de inrichting en het beheer geformuleerd, de groenstructuur onder de loep genomen en het nieuwe beleid verwoord.

In deel 2 is de technische uitwerkingen als de beschrijvingen van de beheercategorieën en de werkzaamheden die daaraan moeten worden verricht (werkpakketten met hoeveelheden, normen en de meerjarenoverzichten). Aan de hand van deze gegevens wordt de behoefte aan arbeid en financiën berekend.

1.2 Samenstelling groen

Het groen is in beheercategorieën onderverdeeld in verband met de werkorganisatie. Aan een type beheercategorie, bijvoorbeeld bos, zijn bepaalde werkzaamheden noodzakelijk om tot een duurzame instandhouding ervan te komen.

Het Bussumse groen kent de volgende beheercategorieën:

• bomen	7580 stuks
• bos	52760 m ²
• bosplantsoen	36575 m ²
• (hak)houtwal	
• heesters intensief beheerd	15619 m ²
• heesters extensief beheerd	81665 m ²
• bodembedekkers	30715 m ²
• hagen	5235 m ²
• struikrozen	1300 m ²
• vaste planten, perkplanten, bloembakken	1325 m ²
• heide	3510 m ²
• grasoppervlakken	314995 m ²

In deel 2 zijn definities van de verschillende beheercategorieën gegeven en is per beheercategorie bepaald welke en met welke frequentie de werkzaamheden uitgevoerd moeten worden om tot het afgesproken kwaliteitsbeeld te komen.

D E E L 1

3 E V A L U A T I E

3.1 Bestaand beleid

Voorafgaand aan het opstellen van het groenbeheerplan 1995 zijn twee delen geschreven van "Op weg naar een groenbeheerplan". Deel I omvatte de structuurvisie van het groen en deel II de beheeruitgangspunten. Samen met het groenbeheerplan zelf en het bijgaande besluit waarin de maatregelen uit "Buigen om Bussum" waren verwerkt, vormen zij het bestaande beleid. In "Op weg naar een groenbeheerplan deel II" uit 1992 zijn de buurten beschreven en getypeerd in de vier categorieën en is er een model opgesteld voor natuurlijker groenbeheer. In het groenbeheerplan 1995 zijn conclusies en aanbevelingen opgenomen. Deze worden hierna kort samengevat. De bijlage bevat de gehele evaluatie.

3.2 Evaluatie Groenbeheerplan 1995

In de volgende paragraaf worden de resultaten van de evaluatie van het Groenbeheerplan van 1995 weergegeven. In de bijlage is de gehele evaluatie opgenomen. Achtereenvolgens komen de belangrijkste conclusies aan de orde.

3.2.1 Verbeteren van de groenstructuur

De onderlinge samenhang van de onderdelen van de Groene As (Willem Bilderdijkplantsoen, 't Mouwtje, het Prinses Beatrixplantsoen, de groenvoorzieningen rondom de sportparken Zuid en de Kuil, Werk IV en de Groene Long) dient versterkt te worden met een doorgaande recreatieve ontsluiting en begeleidende boomstructuur.

Versterking van de samenhang van de diverse onderdelen heeft niet plaatsgevonden maar is wel gewenst. Versterking van de Groene As wordt uitgewerkt in de groenstructuur van 2005 (uitgangspunt structuur).

Uit meldingen van de servicelijn blijkt dat niet iedereen de omvorming van kijkgroen naar kan waarderen. Echter gezien het intensieve gebruik dat op enkele locaties van het groen wordt gemaakt, voorziet de omvorming wel in een behoefte. Voor dit spanningsveld moeten oplossingen worden gezocht.

Ten behoeve van de verbetering van de integrale benadering tussen de verschillende beleidssectoren zijn meerdere initiatieven ontplooid in de vorm van handboeken en overlegvormen. Desondanks blijkt dit een langdurig leerproces dat vooralsnog aandacht nodig heeft.

3.2.2 Verbeteren van planmatig beheer

In het kader van het in stand houden en waar mogelijk verbeteren en revitaliseren van het groen in de bebouwde omgeving is een integrale benadering van de verschillende beleidssectoren noodzakelijk. Inmiddels is de nota Integraal beheer van de openbare ruimte in ontwikkeling, worden ingevoerde overlegstructuren geëvalueerd en is handboek opgesteld voor de aanleg.

3.2.3 Invoeren natuurlijker groenbeheer

Als onderdeel van het totale beheer kan natuurlijker groenbeheer een belangrijke bijdrage leveren aan de variatie, de belevingswaarde en de ecologische waarde van het openbaar groen.

De voormalige gazons geven met een aangepast maaieregime een grasvegetatie met kruiden die hier van nature thuishoren. Deze natuurlijke begroeiingen hebben grote waarde voor vlinders en insecten. Behoud van het huidige beleid en beheer wordt hier voorgestaan.

D E E L 1

Voor het behoud van de bloei moet de bodem periodiek licht bewerkt worden en opnieuw worden ingezaaid. Door dit beheer, verschijnen er ook andere planten en daarmee andere insecten dan op de veel gemaaide gazons. Deze werkzaamheid wordt in de werkpakketten opgenomen. Behoud van het huidige beleid en beheer wordt hier voorgestaan.

Inmiddels maken de natuurlijker ingerichte groenvoorzieningen een belangrijk deel uit van de groenstructuur van Bussum. Voor een langdurige instandhouding is het monitoren van de ontwikkelingen essentieel zodat op de juiste momenten kan worden bijgestuurd in het beheer.

Voor bloemrijk gras en grasvegetaties wordt een eenvoudig monitoringssysteem opgesteld om de ontwikkeling in beeld te brengen zodat het beheer voor de lange termijn kan worden vastgesteld.

Tevens zijn kruiden in de beplanting toegelaten. Voor het uitvoeren van dit beheer is de nodige vakkennis vereist terwijl het schoffelen door derden wordt uitgevoerd en op deze vakkennis onvoldoende invloed kan worden uitgevoerd. De toegevoegde waarde voor het toelaten van kruiden in beplantingen is gering tenzij die plantsoenen deel uitmaken van de structuur van natuurlijk ingerichte plantsoenen. Als leidraad geldt: Indien de kruiden boven de oorspronkelijke beplanting uitgroeien, dienen deze te worden verwijderd waarbij vooral de bijzondere planten worden hierbij gespaard. Dit beleid wordt gereduceerd tot het behouden onderbegroeiingen van kruiden in plantsoenen die deel uitmaken van de structuur van natuurlijk ingerichte plantsoenen en het behouden van decoratieve en bijzondere plantensoorten in overig Bussum.

Op het gebied van natuurlijker groenbeheer liggen nog wel ontwikkelingskansen. Deze richt zich bijvoorbeeld op het toepassen van zoomvegetaties (overgangszone van bos naar gras). Hiervoor zijn echter een beperkt aantal locaties geschikt. Planvorming zal in een later stadium plaatsvinden.

D E E L 1

3.2.4 Bezuinigingen

In het kader van "Buigen om Bussum" zijn structurele bezuinigingen op het onderhoud van de plantsoenen gerealiseerd. Hiermee zijn de taakstellende bezuinigingen uit 1995 gerealiseerd.

3.2.5 Bewonersparticipatie in het beheer

Het geheel of gedeeltelijk in beheer geven van terreinen aan bewoners geeft een invulling aan de wens van een sterkere betrokkenheid en verantwoording van bewoners voor hun woonomgeving.

In 1997 is beleid opgesteld voor bewonersparticipatie in het fysieke beheer van de buitenruimte.

Voorgesteld wordt om het beleid in 2005 separaat van de Groennota te evalueren, te actualiseren waarbij gekeken gaat worden naar de kleinere overeenkomsten, de zienswijze van de participanten en de voorlichting over de mogelijkheden ten aanzien van bewonersparticipatie.

3.2.6 Arbeidsbehoefte

In de uitvoering wordt met een systeem van wijkwerkpakketten gewerkt. Op deze wijze wordt inzicht verkregen in de geleverde arbeidsprestatie (in uren).

Ten tijde van het opstellen van de vorige werkpakketten was de uitvoering nog vaktechnisch georganiseerd. Inmiddels wordt integraal werkt. De werkpakketten moeten hierop aangepast worden voor een juiste berekening van de arbeidsbehoefte (Deel 2).

3.2.7 Cyclisch onderhoud

Bij de renovatie van versleten groen, aan het einde van haar levensduur, is zoveel mogelijk meegelift met de uitvoering van andere beleids- en beheerplannen (bijvoorbeeld: het Gemeentelijk RioleringsPlan). De overige renovatieonderdelen zijn onafhankelijk uitgevoerd.

Voor de renovaties moeten werkpakketten en een vervangingsplan worden opgesteld (deel 2). Het vervangingsplan zal in een later stadium worden opgesteld.

4 U I T G A N G S P U N T E N G R O E N N O T A 2 0 0 5

4.1 Structuur

De nieuw op te stellen Groennota is een omvangrijk plan dat zich uitstrekt van beleid tot beheer. In verband met deze complexiteit zijn de randvoorwaarden voor de Groennota derhalve in drie delen gesplitst, te weten: uitgangspunten ten behoeve van de structuur, inrichting en het beheer.

- Integreren van ontwikkelde deelvisies, als onder meer Bussum 2015, de landschapvisies en de bomennota 2002, tot één totaalbeeld in de groenstructuur.
- Behoud c.q. verbetering van de eigen karakteristiek van buurten, wijken, pleinen en parken.
- Versterken ruimtelijke samenhang van de Groene As.
- Behoud c.q. versterking van structuurbepalende beplantingen en elementen.
- Behoud van natuurlijker groenstructuur aan dorpsranden en in parken.

D E E L 1

4.2 Inrichting

- Integrale planontwikkeling voor wat betreft de inrichting van de openbare buitenruimte:
  - groen gebruiken als structuurvormgever van de openbare ruimte;
  - het vergroenen van de openbare ruimte daar waar mogelijk;
  - benutten van het ruimtelijk vergrotende effect van groen door gebruik te maken van basisbeplantingen met accenten en doorkijkjes.
- Handhaven van de hoge belevingswaarde van het groen:
  - het bieden van diversiteit aan typen groen van cultureurlijke parken tot bloemrijk gras.
- Aanpassen van het functioneren van de groenvoorzieningen aan de eisen van huidig en toekomstig gebruik.
- Kaders van inspraak formuleren.
- Ruim aandacht voor veiligheidsaspecten.

4.3 Beheer

- Het huidige kwaliteitsbeeld vormt het uitgangspunt voor het te voeren beheer.
- Aanpassing c.q. verbetering van de groenvoorzieningen opdat een doelmatig beheer mogelijk is:
  - de inrichting / aanleg van het groen is bepalend voor de intensiteit van het beheer.
- Toepassing van ecologische basisprincipes.
  - kruidenbeheer in plaats van onkruidbestrijding daar waar mogelijk en gewenst.
- Bevordering van de betrokkenheid van burgers bij de woonomgeving;
  - bewonersparticipatie in het beheer;
  - uitleg en voorlichting over maatregelen.

5 VERWANT BELEID

Op verschillende terreinen is deelbeleid voor het groen in ontwikkeling. Deze onderdelen worden geïntegreerd in het groenbeleid.

5.1 Integrale beheer kwaliteit openbare ruimte

Sinds 2003 is de afdeling Wijkbeheer een instrument aan het ontwikkelen om het kwaliteitsbeeld van het beheer in kaart te brengen. Hiervoor is de kwaliteitswijzer ontwikkeld, is het huidige kwaliteitsbeeld gemeten en is gestart met het schouwen met burgers en bestuurders. Eind 2005 worden de resultaten van deze schouwen bekend en de verdere beleidslijnen uitgewerkt.

		Kwaliteitswijzer openbare ruimte		Kwaliteitswijzer		OPENBARE RUIMTE GEMEENTE BUSSUM	
				ZWERFVUIJL	BESCHADIGINGEN		
Gemeente IBUSSUM	Afdeling Wijkbeheer Kwaliteitswijzer openbare ruimte	NIVEAU 1 ZEER GOED	<p>Er is (vrijwel) geen zwerfvuil aanwezig.</p>	<p>Er is (vrijwel) geen beschadiging of schade aan de openbare ruimte. Het is niet of nauwelijks schade aan de openbare ruimte.</p>	NIVEAU 2 GOED	<p>Er is nauwelijks zwerfvuil aanwezig. Het is niet of nauwelijks schade aan de openbare ruimte.</p>	<p>Er is nauwelijks schade of schade aan de openbare ruimte. Het is niet of nauwelijks schade aan de openbare ruimte.</p>
		NIVEAU 3 VOLDOENDE	<p>Er is hier en daar wel zwerfvuil aanwezig. Het is niet of nauwelijks schade aan de openbare ruimte.</p>	<p>Er is hier en daar wel schade aan de openbare ruimte. Het is niet of nauwelijks schade aan de openbare ruimte.</p>			
		NIVEAU 4 ONVOLDOENDE	<p>Er is duidelijk zwerfvuil aanwezig. Het is niet of nauwelijks schade aan de openbare ruimte.</p>	<p>Er is duidelijk schade aan de openbare ruimte. Het is niet of nauwelijks schade aan de openbare ruimte.</p>			
		NIVEAU 5 ONVOLDOENDE	<p>Er is duidelijk zwerfvuil aanwezig. Het is niet of nauwelijks schade aan de openbare ruimte.</p>	<p>Er is duidelijk schade aan de openbare ruimte. Het is niet of nauwelijks schade aan de openbare ruimte.</p>			

D E E L 1

5.1 Integrale beheer kwaliteit
openbare ruimte

Uitgangspunt voor deze nota is dat het vastgestelde kwaliteitsbeeld Goed gehanteerd is bij het opstellen van de werkpakketten in deel 2.

5.2 Bussum 2015

In 1993 is het rapport "Bussum 2015, beleidsplan" opgesteld. Dit rapport is een globale en integrale visie op hoofdlijnen. De richtinggevende doelstelling die hierin is opgenomen, is: "Handhaving en waar nodig verbetering van de kwaliteit van Bussum als woon- en werkgemeente."

Hanteren van deze doelstelling betekent:

- Prioriteit voor kwaliteit boven kwantiteit;
- Prioriteit voor milieu en leefomgeving;
- Aandacht voor vernieuwen, opknappen en aanpassen van de omgeving;
- Terugdringen milieuaantasting door bedrijven;
- Selectieve houding ten aanzien van groei en verdichting;
- Instandhouding van een voorzieningenapparaat afgestemd op behoefte;
- Instandhouding van een gezond economisch draagvlak.

Met name de eerste drie punten zijn van belang voor de Groennota.

5.3 Bomennota "Bomen in
beeld"

In 2002 is een nieuwe Bomennota opgesteld met als motto "van Uitbreiding en Kwantiteit naar Consolidatie en Kwaliteit". Bomen geven in belangrijke mate de groenstructuur vorm. De nieuwe bomenstructuur vormt dan ook integraal onderdeel van de nieuwe groenstructuur.

D E E L 1

5.4 Landschapsvisies

In 2004 zijn twee landschapsvisies opgesteld voor de zuidkant van Bussum. De ene visie betreft het gedeelte ten westen van de spoorlijn "Bussum vooruit", de andere betreft de zuidrand van Bussum ten oosten van de spoorlijn "Bussumse zuidrand".

De belangrijkste uitkomsten uit de landschapsvisie Bussum vooruit zijn:

- Het realiseren van een forse groenstructuur rondom afzonderlijke enclaves, omgeven door een open heidelandschap.
- Het vergroten van het raakvlak tussen heidelandschap en dorpsrand.
- Het integreren van natuur- en recreatieve voorzieningen in groenstructuur en heidelandschap.
- Het ontwikkelen van een nieuwe houtwalstructuur in de dorpsrand op de grens van de voormalige eng.
- Het integreren van de begraafplaats in de groenstructuur.

In de landschapsvisie Bussumse zuidrand zijn een drietal modellen ontwikkeld waarvan het model Vijf sferen de voorkeur geniet. In dit model worden in het westelijke deel verspreide appartementsgebouwen in een park van glooiend gras, water en boomgroepen voorgestaan. De historische houtwal aan de Randweg wordt gehandhaafd en verder versterkt. Ter hoogte van de Gaardes wordt een halfopen heide ontwikkeld. Het terrein van De kolonel Palmkazerne wordt ontwikkeld als landgoed en mogelijke locatie voor een tenniscomplex.

6 UITWERKING UITGANGSPUNTEN STRUCTUUR

6.1 Algemene karakteristiek

Bussum behoort tot een van de meest verstedelijkte gemeenten van Nederland. Ondanks de geringe omvang van het gemeentelijk groen heeft Bussum wel een groene uitstraling. Bussum is een dorp waarin het particuliere groen een belangrijke rol speelt. Behoud van dit speciale groene karakter van Bussum is essentieel. De twee belangrijkste peilers zijn; beschermen van groene particuliere gebieden en behoud van al het gemeentelijke groen.

In de bijlage bij deel 1 is per buurt of park de algemene karakteristiek en het toekomstige beeld van het groen beschreven. Bij de beschrijvingen is rekening gehouden met bestemmingsplannen en de Welstandsnota uit 2003. In deze algemene karakteristiek is aangegeven wat bijzonder kenmerkend is in die specifieke buurt en wat eraan behouden of verbeterd kan worden. Het accent van de beschrijvingen ligt op het groen. Voorstellen op het gebied van groen zullen in de komende jaren worden uitgevoerd.

6.2 Groenstructuur

In deze groenstructuur zijn de eerder vernoemde uitgangspunten ten aanzien van de structuur verwerkt.

Bijgevoegd is de kaart met de nieuwe groenstructuur. De belangrijkste elementen daarin zijn de Groene As, de natuurlijker ingerichte plantsoenen aan de randen van Bussum, de bomenstructuur uit de Bomennota 2002, de (hak)houtwallen uit de landschapsvisies en de groene particuliere gebieden.

Nieuw aan deze groenstructuur zijn de volgende zaken:

- Deze groenstructuur stijgt boven het gemeentelijke bezit uit. Hierdoor krijgt de groenstructuur een relatie met het omringende landschap. De natuurlijker ingerichte plantsoenen aan de randen van Bussum hebben ecologische verbanden met de natuurgebieden in het omringende landschap.

D E E L 1

6.2 Groenstructuur

- De bomenstructuur is uitgebreid conform de Bomennota 2002.
- Aan de structuur zijn houtwallen toegevoegd die de groenstructuur versterken, samenhang aanbrengt tussen de onderdelen van de groenstructuur en een ecologische functie vervult.
- Andere relevante beleidsnota's met invloeden op het groen zijn in deze groenstructuur verwerkt.
- Op de kaart zijn tevens de gebieden weergegeven waar het groene karakter van Bussum voornamelijk tot stand gebracht door particulier groen. Behoud van dit groene karakter is dringend gewenst in bestemmingsplannen en de aanwijzing van een beschermd dorpsgezicht.

Door deze elementen aan de groenstructuur toe te voegen worden de volgende componenten behouden en versterkt:

- Historische elementen van belang worden beschermd;
- Ecologie krijgt een samenhangende plek binnen de structuur;
- Het groen krijgt in de woon- en leefomgeving een logische positie, het groene karakter van Bussum wordt zoveel mogelijk beschermd;

Door de samenhang en omvang van de groenelementen is de groenstructuur stabiel waardoor bovenstaande componenten niet snel in gevaar komen.

7 UITWERKING UITGANGSPUNTEN INRICHTING

7.1 Groeninrichting

De onderstaande uitgangspunten zijn geformuleerd met betrekking op de inrichting van het groen.

- Integrale planontwikkeling voor wat betreft de inrichting van de openbare buitenruimte:
  - groen gebruiken als structuurvormgever van de openbare ruimte;
  - het vergroenen van de openbare ruimte daar waar mogelijk;
  - benutten van het ruimtelijk vergrotende effect van groen door gebruik te maken van basisbeplantingen met accenten en doorkijkjes.
- Handhaven van de hoge belevingswaarde van het groen:
  - het bieden van diversiteit aan typen groen van cultureurlijke parken tot bloemrijke grasvelden.
- Aanpassen van het functioneren van de groenvoorzieningen aan de eisen van huidig en toekomstig gebruik.

In het verleden zijn goede structuren, vormen en architectuur soms 'ingepakt' met groen.

Groen kan echter, naast gebouwen en verhardingen, een belangrijke vormgever zijn van de openbare ruimte. Indien groen gewenst is binnen een totaal concept, een integrale ontwerpgedachte, dan verdient groen de juiste prioriteit. Op de juiste plaats, van het juiste formaat/volume en indien noodzakelijk voorzien van adequate ondersteunende middelen om op termijn tot duurzame functie-invulling van het groen te komen.

Het vergroenen van de openbare ruimte is geen doel op zich maar een integraal ontworpen ruimte, waar de juiste locaties groen dan wel verhard zijn, levert een prettiger leefomgeving op.

D E E L 1

7.1 Groeninrichting

Bij het vergroenen kan ook gedacht worden aan alternatieve mogelijkheden voor groenvoorzieningen als groene daken (daktuinen) of het aanbrengen van groen langs gevels door gebruik te maken van kabels en constructies ter ondersteuning van slingerplanten.

Bij het ontwerpen spelen echter ook technische beperkingen (zowel bovengronds als ondergronds ruimtegebrek) een rol bij een juiste afweging tussen de verschillende functies/gebruik van de openbare ruimte.

Onder druk van bezuinigingen zijn de laatste jaren de plantsoenen eenvoudiger ingericht. Hierbij is veelal gebruik gemaakt van dezelfde beplantingssoorten. Dit heeft echter wel geleid tot een versobering van het groenbeeld tot een minimumniveau. Om de belevingswaarde van het groen te behouden is het onontbeerlijk het te gebruiken beplantingsassortiment te vergroten zonder dat dit leidt tot een buitensporige verhoging van de beheerlasten. Hierbij wordt gedacht aan grassen, varens en beplantingen met gekleurd blad.

Bij de inrichting wordt de algemene karakteristiek van de desbetreffende buurt als uitgangspunt genomen zodat deze verder kan worden versterkt.

8 UITWERKING UITGANGSPUNTEN
BEHEER

8.1 Kwaliteitsbeelden

Sedert enige jaren wordt er een systeem ontwikkeld waarmee kwaliteitsbeelden voor het groen kunnen worden geformuleerd. Hiervoor is inmiddels een kwaliteitswijzer vastgesteld en worden er momenteel met bewoners en bestuurders schouwen uitgevoerd aan de hand van dit systeem om het instrumentarium te testen.

De kwaliteitswijzer fungeert hierbij als "meetlat" voor de beoordeling van de bereikte kwaliteit van het beheer van de openbare buitenruimte. De kwaliteitswijzer kent 4 kwaliteitsniveaus (uitstekend, goed, voldoende en onvoldoende) en beoordeelt de volgende onderdelen:

- Zwerfvuil
- Beschadigingen
- Onkruid
- Uitwerpselen
- Overig (Graffiti, kauwgom, beplakkingen, etc.)

Op grond van schouwen verricht door het eigen personeel is voor het groen het kwaliteitsniveau 2, Goed, vastgesteld. In 2005 volgt de evaluatie van de kwaliteitswijzer, de uitgevoerde schouwen en worden de eventuele consequenties voor het beleid aangegeven.

In de werkpakketten is vastgelegd welke werkzaamheden verricht moeten worden om tot dit kwaliteitsbeleid te komen (deel 2). Wordt het eventueel het kwaliteitsniveau veranderd bij de vaststelling van dit beleid eind 2005 dan dienen ook de werkpakketten hierop te worden aangepast.

8.2 Onderhoudsniveaus
onkruidbestrijding

Tot die tijd wordt er gewerkt met onderhoudsniveaus ten aanzien van onkruidbestrijding in plantsoenen. In het groenbeheer is onkruidbestrijding een belangrijke onderhoudsmaatregelen die van groot invloed is op de totale kwaliteitsbeeld. In de beheergroepen worden bij de onkruidbestrijding verschillende onderhoudsniveaus onderscheiden; deze sluiten aan bij de vastgestelde kwaliteitsbeelden in et kader van het integraal beheer van de openbare buitenruimte. Deze definities voor de onderhoudsniveaus zijn landelijk en aangepast aan Bussum. Er is een onderscheid gemaakt van kwaliteitsniveau A t/m C.

	Kwaliteitsniveau A (intensief)	Kwaliteitsniveau B (standaard)	Kwaliteitsniveau C (extensief)
bedekking onkruidbegroeiing	ten hoogste 10 %	ten hoogste 30 %	
hoogte onkruidbegroeiing	ten hoogste 0,10 m	ten hoogste 0,30 m	ten hoogste 0,50 m
voorkomende resten onkruidbegroeiing	ten hoogste 10%	ten hoogste 25%	
verzamelde resten onkruidbegroeiing	mogen niet voorkomen	mogen niet voorkomen	geen zode

D E E L 1

8.2 Onderhoudsniveaus
onkruidbestrijding

Het Bussumse groen kent momenteel de volgende kwaliteitsniveaus voor onkruidbestrijding:

• boomspiegels	kwaliteitsniveau B
• bosplantsoen	kwaliteitsniveau C
• (hak)houtwal	kwaliteitsniveau C
• heesters intensief beheerd	kwaliteitsniveau B
• heesters extensief beheerd	kwaliteitsniveau B
• bodembedekkers	kwaliteitsniveau B
• hagen	kwaliteitsniveau B
• struikrozen	kwaliteitsniveau A
• vaste planten, perkplanten, bloembakken	kwaliteitsniveau A

8.3 Groenbeheervisie

- Aanpassen c.q. verbeteren van de groenvoorzieningen opdat een doelmatig beheer mogelijk is:
  - de inrichting / aanleg van het groen is bepalend voor de intensiteit van het beheer.

In het groenbeheerplan 1995 is een zonerings vastgesteld voor de intensiteit van het beheer. In de praktijk blijkt niet de locatie van de groenvoorziening maatgevend te zijn voor de intensiteit van het beheer maar de inrichting van het plantsoen en de verdere omgeving. Is de inrichting gedetailleerd en het gebruik intensief dan leidt dit veelal tot een intensiever onderhoud en daarmee tot hogere kosten.

Voorgesteld wordt de zonerings te laten vervallen en de inrichting van het groen aan te laten sluiten bij de inrichting van de omgeving. Naar verwachting zal dit niet leiden tot een toename van het aantal intensief beheerde plantsoenen, alleen tot een verschuiving van de ligging van deze plantsoenen binnen Bussum.

8.4 Representatieve locaties

In aansluiting van het gestelde bij het onderdeel Groenbeheervisie zijn enkele representatieve locaties aangewezen waar het beheer intensief uitgevoerd wordt in overeenstemming met het gebruik en inrichting van deze locaties. Deze locaties zijn:

- het Raadhuis;
- het Bilderdijkplantsoen;
- het station Naarden-Bussum;
- het winkelcentrum van Bussum.

9 CONTACTEN MET BURGERS

In dit hoofdstuk worden zowel uitgangspunten ten aanzien van de inrichting als ten aanzien van het beheer uitgewerkt. Ze zijn in dit hoofdstuk samengebracht met als onderlinge relatie de bewoner.

9.1 Omvorming kijkgroen

Het uitgangspunt aanpassen van het functioneren van groenvoorzieningen aan de eisen van huidig en toekomstig gebruik richt zich vooral op omvorming. Naar aanleiding van het vorige groenbeheerplan is deze omvorming van kijkgroen naar gebruiksgroen in gang gezet. Onder gebruiksgroen wordt in dit verband recreatief medegebruik verstaan bijvoorbeeld voetballen, een picknick of bloemetjes plukken.

D E E L 1

9.2 Veiligheidsaspecten

Uit onder meer de servicemeldingen blijkt dat deze omvorming in de praktijk soms problemen oplevert. Dit speelt voornamelijk bij plantsoenen waar de grasvelden zich lenen voor balspelen. Voorbeelden hiervan zijn het plantsoen van de Kamerlingh Onnesweg en het Prinses Margrietplantsoen. Echter gezien het intensieve gebruik dat op enkele locaties van het groen wordt gemaakt, voorziet de omvorming wel in een behoefte. Vroeger werd op deze groenvoorzieningen niet gespeeld en zagen de plantsoenen er netjes uit. Tegenwoordig wordt er regelmatig gevoetbald waardoor soms een kale plek op het gras ontstaat. Ook ervaren sommige bewoners overlast door de jeugd en de ballen. Voor deze locaties zijn met omwonenden aanvullende maatregelen afgesproken.

Ook worden enkele groenvoorzieningen "gebruikt" door hangjongeren. Hierdoor wordt door omwonenden overlast ervaren onder meer in de vorm van geluidsoverlast en vervuiling. De oplossingen voor deze problematiek zijn divers en er worden per locatie specifieke maatregelen getroffen.

Mogelijke oplossingsrichtingen zijn:

- inrichtingsmaatregelen bijvoorbeeld het afsluiten van een gebied, het aanbrengen van vandalismebestendig straatmeubilair, het aanbrengen of juist verwijderen van verlichting.
- beheermaatregelen bijvoorbeeld het intensiever verwijderen van zwerfvuil of het vaker legen van een afvalbak.
- maatregelen op het gebied van de openbare orde bijvoorbeeld het instellen van een drankverbod of extra politieursurveillance.
- burgerparticipatie in de vorm van afstemming en overleg tussen gebruikers, bewoners en eigenaar.
- monitoring voor het in beeld brengen van de omvang van de problematiek.

D E E L 1

9.3 Inpraak

Bewoners willen graag betrokken worden bij hun woonomgeving en willen daar invloed op uitoefenen. De belangen zijn soms heel persoonlijk van aard. Om het algemene belang van de totale groeninrichting en het beheer te waarborgen is het noodzakelijk de volgende kaders vast te leggen, te weten:

- De groenstructuur is maatgevend, onder meer met betrekking tot de soortkeuzes voor de bomen en de locaties voor natuurlijker groenbeheer en de hakhoutwallen.
- Bij reconstructies wordt vooraf een gewenst eindbeeld geformuleerd met een bijbehorende beheerintensiteit bijvoorbeeld natuurlijker inrichting met recreatieve voorzieningen, lage beheerintensiteit of doorgaande beplantingsstroken met lage beplanting en solitair, matige beheerintensiteit. Hiervoor worden nog standaarden ontwikkeld.
- Bij invloed op de beplantingssoorten wordt gebruik gemaakt van een soortkeuzelijst.

Binnen deze spelregels is er ruimte voor invloed met behoud van het algemene belang als onder meer de functie en beheerbaarheid van het aangelegde groen en de beschikbare financiën.

9.4 Voorlichting

De afdeling Wijkbeheer werkt met een voorlichtingsplan dat jaarlijks wordt geactualiseerd en uitgevoerd. Artikelen op het gebied van groen maken hiervan onderdeel uit. Deze artikelen worden zowel in 't Voorlicht als op de website gepubliceerd.

Nadere bestudering van de website leidt ertoe dat de artikelen die uit het voorlichtingsplan komen actueel zijn. Artikelen die naar aanleiding van een evenement geplaatst zijn, zijn echter vaak achterhaald. Verder valt op dat bij het zoeken niet alleen de actuele artikelen getoond worden. Ook artikelen die reeds in het archief zijn geplaatst komen bij de zoekresultaten waardoor het achterhaalde karakter van de website versterkt wordt.

De afdeling Wijkbeheer zal daarom periodiek haar artikelen op de website bezien op de actualiteit.

Daarnaast missen enkele onderwerpen als bomen snoeien en bomen rooien, het plantseizoen en bewonersparticipatie. Onder meer deze onderwerpen zullen aan de website worden toegevoegd.

Om de bekendheid van de website te vergroten zal op de auto's het internetadres worden vermeld. Dit geldt ook voor het overige voorlichtingmateriaal van de afdeling Wijkbeheer zodra dit aan vernieuwing toe is.

9.5 Medeverantwoordelijkheid

In grote delen van Bussum wordt het groene karakter voor een substantieel deel door particulier groen bepaald. De instandhouding ervan ligt in handen van de burger zelf. Van overheidswege zal dit groene karakter zoveel mogelijk beschermd worden in bestemmingsplannen en door de voorbereiding tot aanwijzing tot beschermd dorpsgezicht.

De openbare ruimte is echter van en voor iedereen. Elke Bussummer kent daardoor een medeverantwoordelijkheid bij de instandhouding van een prettige, schone en veilige leefomgeving. Door bijvoorbeeld geen zwerfvuil achter te laten of straatmeubilair te vernielen.

De afdeling Wijkbeheer beheert de openbare ruimte maar kan de vastgestelde kwaliteit niet halen zonder de betrokkenheid van de gebruikers. Via voorlichting, bewonersparticipatie, schouwen en overleg zal de afdeling Wijkbeheer trachten bewoners bij het beheer te betrekken teneinde een zo goed mogelijke leefomgeving tot stand te brengen.

D E E L 1

10 ORGANISATIE

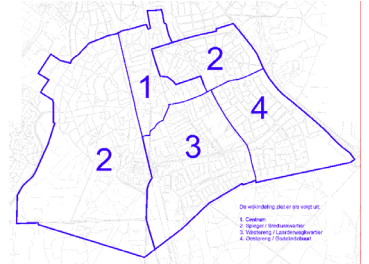
10.1 Opleiding

In de jaren negentig heerste op de arbeidsmarkt grote schaarste. Dit heeft ertoe geleid dat bij het invullen van vacatures niet altijd personeel is aangenomen met de vereiste (groene) vakopleiding. Naar aanleiding van de POPgesprekken zijn de verlangde opleidingstrajecten in gang gezet.

10.2 Wijken

Het werk in Bussum is verdeeld over 4 wijken en wijkploegen. Elke wijk wordt aangestuurd door zijn eigen wijkbeheerder. Deze verzorgt de coördinatie van de verschillende werkzaamheden in zijn eigen wijk.

Daarbij heeft iedere wijkbeheerder nog een of meerdere bovenwijkse taken bijvoorbeeld bomenonderhoud, civieltechnisch onderhoud of begraafplaatsenbeheer.

In de loop der jaren heeft het integraal werken zich steeds verder ontwikkeld. Dit heeft geleid tot merkbaar veranderde werkwijze bij de afdeling Wijkbeheer. Was wijkploeg 1 oorspronkelijk alleen een reinigingsploeg en de overige wijkploegen alleen groenonderhoudsploegen; tegenwoordig worden deze taken integraal in iedere wijk uitgevoerd. Ook het oprichten van een servicelijn en de inzet van twee servicebussen heeft invloed op de integraliteit van het uitgevoerde werk.

10.3 Arbeidsbehoefte

In deel 2 is aan de hand van werkpakketten en normen de arbeidsbehoefte voor het onderhoud en voor routinematige vervanging bepaald. Hierbij is met de volgende zaken rekening gehouden:

- maatregelen of wijzigingen die voortvloeien uit de evaluaties;
- afstemming op de kwaliteitsniveaus;
- verwerken van technische innovatie;
- verwerken van de destijds gerealiseerde bezuinigingsmaatregelen.

10.3.1 Onderhoud

In totaal is er voor het groenonderhoud op uitvoeringsniveau afgerond 18.450 uur nodig. Deze benodigde uren worden niet enkel met eigen personeel ingevuld.

10.3.2 Investerings

In totaal is er voor routinematige vervanging afgerond op uitvoeringsniveau 1.550 uur benodigd. Dit betreft zowel uren in eigen beheer als uitbestede uren. Het beschikbare budget stemt overeen met het benodigde budget.

10.4 Financiën

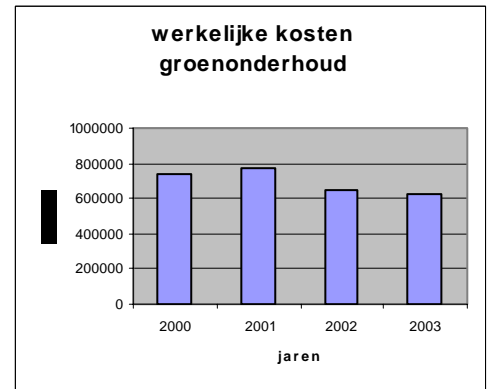
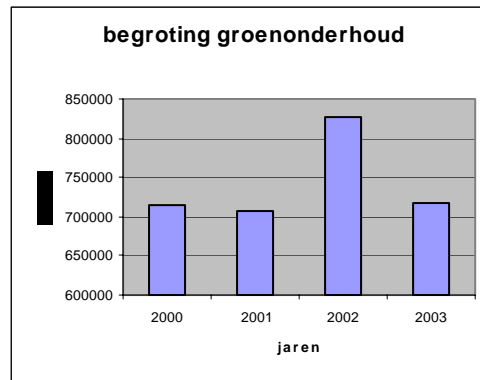
De totale begroting voor het groen bedraagt € 1.463.000,= (2004). Dit is verdeeld over twee subfuncties te weten: Groen algemeen en Wijkgroen.

Uit de berekeningen gebaseerd op de normen (voorcalculatie) blijkt dat het beschikbare en het benodigde budget met elkaar in overeenstemming zijn. Het voorgestelde beleid uit deze Groennota kan kostenneutraal worden uitgevoerd.

D E E L 1

10.4 Financiën

Verder heeft nacalculatie plaatsgevonden van de subfunctie wijkgroen vanaf 2000.

Na uitvoering van alle maatregelen uit het vorige beheerplan en de invoering van wijkbeheer hebben de uitgaven voor het groenonderhoud zich de laatste twee jaren gestabiliseerd rond de € 640.000,=. De begroting ligt met uitzondering van 2002 rond de € 700.000,=. Deze 8,5% afwijking ten opzichte van de begroting kan meerdere oorzaken hebben waaronder weersomstandigheden, goedkopere aanbestedingen of omvormingen naar goedkopere groensoorten. Voorgesteld wordt om het huidige budget van circa € 700.000,= te handhaven.

11 N A W O O R D

Epiloo

De Groennota heeft vele raakvlakken met overige beleidsterreinen binnen het beheer van de openbare ruimte. Het betreft zowel de vakinhoudelijke terreinen als communicatie en werkorganisatie. Tevens kent de uitvoering binnen de werkwijze van wijkbeheer geen strikt onderscheid meer tussen de verschillende vakdisciplines. Met het oog op de aanstaande rapportage over integrale beheer kwaliteit van de openbare ruimte kan dit de laatste specifieke (groen)beheernota zijn. Voor een meer integrale benadering zou de volgende generatie beleidsnota's wellicht een andere vorm kennen.

